

POSTANOWIENIE

Dnia 16 kwietnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z odwołania P. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowej z siedzibą w Ł.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Ł.
z udziałem zainteresowanego J. Ż.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 16 kwietnia 2019 r.,
skargi kasacyjnej zainteresowanego J. Ż. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 8 grudnia 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od J. Ż. na rzecz pozwanego 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...], po apelacji pozwanego organu rentowego, wyrokiem z 8 grudnia 2017 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Ł. z 30 czerwca 2016 r. i oddalił odwołanie P. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowej z siedzibą w Ł. od decyzji pozwanego z 5 marca 2013 r., stwierdzającej, że J. Ż. nie podlega od 2 stycznia 2012 r. ubezpieczeniom społecznym jako pracownik P..

J. Ż. we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał na istotne zagadnienia prawne: - czy zakres kognicji sądu pracy i ubezpieczeń

społecznych, który zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z 28 kwietnia 2016 r., I UK 156/15, wyznacza decyzja organu emerytalno-rentowego, obejmuje jedynie treść sentencji tej decyzji, czy także jej uzasadnienie wyznaczające przyjęty przez organ rentowy stan faktyczny podlegający rygorowi dowodzenia przez strony?; - czy w przypadku zakwestionowania przez organ rentowy stosunku pracy odwołujący ma obowiązek dowodzenia jego istnienia w pełnym zakresie niezależnie od uzasadnienia organu emerytalno-rentowego, czy też w zakresie twierdzeń przyjętych przez organ i ujętych w uzasadnieniu decyzji? Skarga kasacyjna jest też oczywiście zasadna w zakresie zarzutu podstawy kasacyjnej z pkt. II. 1, tj. zarzutu naruszenia art. 368 § 1 pkt 4 k.p.c. i art. 381 k.p.c., mającego istotny wpływ na wynik sprawy.

Pozwany wniósł o nieprzyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie kosztów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przedsądu i dlatego nie został uwzględniony.

Skarżący nie wykazuje, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, czyli podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Poprzestaje na zarzutach naruszenia przepisów postępowania – art. 368 § 1 pkt 4 k.p.c. i art. 381 k.p.c. – co nie jest wystarczające, gdyż skargę kasacyjną wnosi się od prawomocnego wyroku (art. 398¹ ust. 1 k.p.c.). Punktem odniesienia w ocenie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jest zatem całość rozstrzygnięcia (wyroku) Sądu drugiej instancji, czyli składająca się z ustaleń stanu faktycznego i jego prawnej oceny, a nie tylko część postępowania łączona z procedowaniem przed Sądem drugiej instancji. Na etapie przedsądu nie ocenia się podstaw kasacyjnych (podlegają rozpoznaniu dopiero po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania), a podkreśla się to dla wskazania, że zarzuty procesowe podstawy kasacyjnej mają znaczenie tylko wtedy, gdy uchybienie przepisom postępowania mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.). Skoro taki jest punkt odniesienia w ocenie zarzutu procesowego podstawy kasacyjnej, to tym bardziej jest on uprawniony w

odniesieniu do zarzutów procesowych szczególnej podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Znaczenie ma wszak aż oczywista zasadność skargi. Rzecz więc w tym, że o wyniku sprawy zakończonej wyrokiem rozstrzygającym sprawę decyduje w pierwszej kolejności prawo materialne, gdyż to ono wyznacza, jakie postępowanie dowodowe było konieczne dla co najmniej dostatecznego wyjaśnienia spornych okoliczności i czy przedmiotem dowodu były fakty mające istotne znaczenie (art. 217 § 3 i art. 227 k.p.c.). Sąd powszechny ma obowiązek wyjaśnienia spornych okoliczności przed wyrokowaniem i reguła ta odnosi się również do Sądu drugiej instancji, przy czym sąd może dopuścić dowód również z urzędu (art. 217 § 3 i art. 232 k.p.c.). Chodzi więc o to, że poprzestanie w zarzucie podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. na wskazaniu na art. 368 § 1 pkt 4 i art. 381 k.p.c. nie jest wystarczające, gdy we wniosku nie zarzuca się jednocześnie naruszenia prawa materialnego. Zarzut materialny podstawy kasacyjnej nie zastępuje tego braku, gdyż stanowi odrębny element skargi i podlega ocenie dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, co oznacza, że skarżący we wniosku powinien samodzielnie, czyli odrębnie od podstaw kasacyjnych wskazać i wykazać naruszenie przepisów, które bez wątpliwości prowadzi do stwierdzenia, że objęty skargą wyrok jest oczywiście wadliwy. Skarżący tego nie czyni. Należy zauważyć, że nieuprawniony jest zarzut łączony z aktami organu rentowego, albowiem nie jest to nowy dowód, gdyż postępowanie sądowe jest kolejnym etapem postępowania w sprawie, czy prowadzonym po wydaniu decyzji przez pozwanego i dlatego akta rentowe składają się na sprawę od jej początku, czyli stanowią całość. Materiał zgromadzony przez organ w aktach rentowych stanowi więc materiał sprawy. Nie jest zatem uprawniony zarzut, że miało zastosowanie ograniczenie wynikające z art. 381 k.p.c. W odpowiedzi na skargę wyjaśniono, że pozwany czasowo uzyskał akta rentowe i w tej sprawie akta te zostały zwrócone na etapie postępowania apelacyjnego. Innym słowy - postępowanie przed organem rentowym jest pierwszym etapem sprawy i po odwołaniu do sądu stanowi część tego samego postępowania, zatem akta organu rentowego nie stanowią odrębnego dowodu, lecz dokumentują dotychczasowy stan sprawy. Po wniesieniu odwołania organ rentowy przekazuje akta sprawy sądowi (art. 477⁹ § 2 k.p.c.). Nie dopuszcza się tu zatem dowodu z akt organu rentowego,

gdyż nie są to akta odrębnej sprawy. Nie jest więc konieczne indywidualne ujawnianie poszczególnych dokumentów z tych akt. Nie zachodzi tu sytuacja prowadzenia w sprawie cywilnej dowodu z akt innej sprawy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 9 grudnia 2008 r., I UK 151/08).

Konieczne jest także stwierdzenie, że Sąd drugiej instancji prócz apelacji rozpoznaje również sprawę, czyli samodzielnie ustala stan faktyczny i suwerennie stosuje prawo materialne, czyli jego orzeczenie może być inne (przeciwnie) niż orzeczenie Sądu pierwszej instancji.

Z kolei sformułowane we wniosku zagadnienia osobno ani razem nie mają rangi istotnego zagadnienia prawnego, które ma na uwadze art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Nie wykraczają poza zwykłą wykładnię i stosowanie prawa. Przede wszystkim kwestia wstępna nie jest nowa, ma już swoje orzecznictwo, co też skarżący zauważa i przedstawia, w szczególności sprawę I UK 156/15. Zakres kognicji sądów ubezpieczeń społecznych zakreśla decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie. Nie oznacza to, że ograniczenie rozpoznania sprawy zależałoby – jak zdaje się zakładać skarżący – od zakresu faktów podanych w decyzji organu rentowego, czyli od uzasadnienia faktycznego. Zapatrywanie takie nie jest uprawnione, gdyż sąd rozpoznaje sprawę, tę którą wcześniej rozpoznał organ rentowy decyzją. Decyzja może mieć swoje mankamenty w zakresie podstawy faktycznej lub prawnej, co nie oznacza, że decyduje wadliwość decyzji, gdyż dalej znaczenie ma sama sprawa, a ta z reguły ma swój przedmiot zakotwiczony w określonym uprawnieniu lub obowiązku wynikającym z prawa materialnego. Oczywiście sąd drugiej instancji nie zastępuje organu rentowego i dlatego może uchylić decyzję i przekazać „sprawę” do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu (art. 477^{14a} k.p.c.). Odpowiada to na zasadnicze pytanie, czy Sąd powszechny nie tylko kontroluje decyzję ale także stosuje prawo jakie w podstawie decyzji podał organ rentowy lub jakie powinno być zastosowane ze względu na przedmiot sprawy określony w sentencji decyzji, czyli odnoszony do uczestników (stron) postępowania. Nie jest więc tak, że stosowanie prawa zależałoby tylko od faktów podanych w decyzji. Wówczas stosowanie prawa i rozstrzygnięcie sporów byłoby ułomne i w sumie rola sądu odwoławczego byłaby wątpliwa. Fakty podane w decyzji mogą być niepełne dla przedmiotu sprawy,

wówczas zachodzi potrzeba ustalenia podstawy faktycznej sprawy w postępowaniu sądowym. Reguła ta działa w obie strony, czyli również na korzyść ubezpieczonego. Nie zawsze zakres faktów podanych w decyzji zamyka lub ogranicza postępowanie sądowe. Należy dostrzec, że rolą sądów jest rozstrzyganie spraw, z tą zasadniczą konsekwencją, iż co do zasady nie rozpoznaje się ponownie tej samej sprawy (art. 365, art. 366 k.p.c., art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.). Sprawa o prawo albo obowiązek powinna być więc rozpoznana całościowo, bo tak z reguły ukształtowana jest w prawie materialnym (przykładowo sprawa o podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu pracowniczego zatrudnienia). Oznacza to, że sąd nie wykracza poza przedmiot decyzji, gdy nawet z urzędu prowadzi postępowanie dowodowe w zakresie spornych okoliczności i dla co najmniej dostatecznego ich wyjaśnienia przed stosowaniem prawa materialnego (art. 217 § 3 k.p.c.). Na tym tle odpowiedź na drugie zagadnienie nie powinna budzić wątpliwości. Skoro ubezpieczony odwołuje się od niekorzystnej dla niego decyzji organu rentowego, to powinien udowodnić i wykazać swoje prawo, niezależnie od zakresu twierdzeń i faktów podanych przez organ rentowy w decyzji. Po odwołaniu od decyzji sprawa staje się sprawą cywilną (art. 1 k.p.c.), rozpoznawaną na drodze sądowej przez Sąd Powszechny (art. 2 k.p.c.). Nie jest to sprawa administracyjna rozpoznawana przez Sąd Administracyjny. Wyjaśnia to i tłumaczy, że znaczenie ma sprawa i jej przedmiot. Składa się to na treść sporu sądowego i polega na rozpoznaniu wedle reguł procedury cywilnej (art. 459 i nast. k.p.c.). Uwagi te jedynie potwierdzają, że zagadnienie nie wykracza poza zwykłą wykładnię i stosowanie prawa, co nie składa się na istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ §1 pkt 1 k.p.c.).

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach strony pozwanej orzeczono na podstawie art. 99 w związku z art. 98 i art. 398²¹ k.p.c. oraz § 9 ust. 2 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.